

P. H. KELDERMAN
HERKENBROEKERWEG 23
6301 EG VALKENBURG

PSL - Nieuws

Een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg



Jaargang 12, nummer 2
Augustus 2005

Van de redactie

Wat doen jullie eigenlijk ...?

Onlangs werd ons deze vraag gesteld; wat doen jullie als studiegroep buiten de gezellige excursies en practicumavonden. Met dit verdekte verwijt dat men amper iets van ons hoorde, timmerden we nu niet bepaald aan de weg voorwat het betreft publicatie's in het maandblad. De betreffende vragensteller werd medegedeeld dat er dan wel een vertekend beeld aanwezig was t.a.v. de studiegroep. Hoe gezellig onze excursies ook mogen zijn, het beoogde doel is altijd de inventarisatie van soorten in de terreinen die bezocht worden. Dit onder alle weersomstandigheden en vrijwel het hele jaar door. Bezoekjes aan de terreinen gebeuren vaak vele jaren achtereen. Alleen langlopende inventarisatie kan de verspreiding en ecologische bijzonderheden van de soorten in beeld brengen en zo de beoordeling en de waarde van natuurterreinen aangeven.

Jammer genoeg wordt ook nu nog zelden rekening gehouden met het belang van de aanwezigheid van de mycoflora. Al de vergaarde gegevens worden nauwkeurig verwerkt en uiteindelijk voor opslag verzonden naar de Werkgroep Paddestoelen-kartering Nederland (WPN). In de loop der jaren zijn door de studiegroep vele tienduizenden waarnemingen gedaan en vervolgens doorgegeven. En dat niet alleen, de leden verzamelen individueel ook buiten de genoemde excursies nog vele gegevens die hetzelfde doel dienen. Deze zijn zo nodig ook weer opvraagbaar door de inventariseerders. In onze periodiek (P.S.L.-Nieuws) wordt in de vorm van kleine artikelen alleen aandacht besteed aan bijzondere, leuke en nieuwe vondsten voor Nederland, die in een ander orgaan (b.v. het Maandblad), door de vaak wetenschappelijke aard, slechts bladvulling zou zijn m.a.w. voor niet mycologen niet bepaald interessant!

Sorry, ondanks dat wij steeds proberen ons best te doen sluipen er toch altijd weer onvolkomenheden in de uiteindelijke tekst. Zo ook in de vorige editie van onze periodiek (PSL-Nieuws 12(1)2005). In de 'soortenlijst' Boletensleutel, pag. 13, meende een bepaald programma eigenwijs te moeten zijn en gewoon niet te doen wat hem was opgedragen. Dit ontdekten wij pas nadat al een groot deel van de oplage de deur uit was. Een strookje met de juiste nummering is bij deze, die dit nog niet ontvingen, alsnog los bijgevoegd.

Inhoud

- | | | |
|----|---|---------------------------------|
| 2 | Van de redactie. | |
| 3 | Activiteitenagenda | |
| 4 | Een leuke vondst nader bekeken en vergeleken. | Piet Kelderman. |
| 6 | Kleefparasollen in het Bunderbos. | Jo Bollen. |
| 8 | Twee interessante Rouwkorstjes (<i>Tomentella s.l.</i>) | Piet Kelderman. |
| 10 | <i>Leucoagaricus pseudocinarascens</i> een interessante vondst | Piet Kelderman & Jo Bollen. |
| 12 | Een nieuw spikkelschijfje voor Nederland | Ron Bronckers & Piet Kelderman |
| 13 | De Grote Brandnetel altijd het bekijken waard. | Piet Kelderman & Ron Bronckers. |
| 15 | Het Stinktolletje (<i>Sistotrema confluens</i>), een mooie vondst voor Limburg. | Henk Henczyk. |
| 17 | 2004, een redelijk paddestoelenjaar rond Venlo. | Peter Eenshuistra. |
| 19 | Een kort verslag Eifelexcursies 2004. | Piet Kelderman. |

Foto voorplaat: *Limacella vinosorubescens* (Wijnrode kleefparasol) Foto Jo Bollen.

Attentie!

Leden en abonnees die geen lid zijn van het Natuurhistorisch genootschap kunnen hun abonnementsgeld storten op banknummer 114430705 t.n.v. PSL-activiteiten, adres: Dhr. L. J. Mommer, Dr. Poelstraat 17, 6291 CV Vaals.

Ten gerieve buitenlandse leden: IBAN: NL 57rabo0114430705, BIC: rabo-NL2u.

T.w. €- 7.30 voor Nederland en €-7.75 België en Duitsland.

PSL-Nieuws is de nieuwsbrief van de Paddestoelen Studiegroep Limburg. Een studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De doelstelling van deze nieuwsbrief is het om publicaties mogelijk te maken over paddestoelen en aanverwante zaken. Ook willen wij veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen hun bevindingen te rapporteren. PSL-Nieuws verschijnt tweemaal per jaar, eenmaal in het voorseizoen en eenmaal in het naseizoen. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. De redactie behoudt zich het recht voor teksten aan te passen of in te korten. Kopij is welkom en kan gestuurd worden naar de redactie: Piet Kelderman, Herkenbroekerweg 23, 6301 EG Valkenburg, e-mail: phkvdh@hetnet.nl of Ron Bronckers, Weth. Meertensstraat 14, 6325 DB Vilt. Henk de Vries, Treebeekstraat 25, 6446 XN Brunssum. Buitenredactie Paul Jennen. Ringkade 11, 1112 RS Diemen.

Activiteitenagenda

Excursieprogramma tweede halfjaar 2005

Zoals altijd geldt daarvoor het volgende: bij deelname aan een excursie dien je vooraf steeds contact op te nemen met Piet Kelderman 043-6016055. Dit voorkomt misverstanden (bijvoorbeeld bij het vervallen van een excursie door

weersomstandigheden of om andere redenen) en onnodig wachten. Indien je naast de geplande excursies nog andere terreinen wilt bezoeken kunnen we bekijken of er nog meer belangstellenden zijn.

Datum	Terrein en plaats van samenkomst: alle excursies vertrekken steeds om 10.00 uur van de plaats van samenkomst (houd er rekening mee dat het onderstaande programma door bepaalde omstandigheden kan veranderen!)
27 augustus	Grootbos, Slenaken. Samenkomst parkeerplaats nabij de brug over de Gulp.
3 september	Annendaalbos, Mariahoop, Samenkomst kerk aldaar (zonder toren).
10 september	Eyserbos nabij Eys. Samenkomst parkeergelegenheid bosrand vlakbij de zendmast.
17 september	Swalmdal, Swalmen. Samenkomst parkeerplaats zwembad nabij de Swalm.
23-26 sept.	Weekendexcursie rond Kopp, Vulkaaneifel.
1 oktober	Natuurterrein rond de Doort. Samenkomst N.S. station te Echt.
8 oktober	Vijlenerbossen, gem. Vaals. Samenkomst en plaats wordt later bepaald.
14-17 okt.	Weekendexcursie rond Pantenburg, Vulkaaneifel.
22 oktober	Encibos, Maastricht. Samenkomst parkeerplaats even voorbij fort St. Pieter op de St. Pietersberg.
29 oktober	Nekamiegroeve 't Rooth, Bemelen. Samenkomst nabij de ingang aldaar. (De Antwerpse Mycologische kring organiseert ook dit jaar weer een weekend in de Voerstreek en aan onze kant van de grens, dit van 28 oktober tot 1 november. Specificaties volgen later)
5 november	Wasplattenexcursie. Terreinen en samenkomst wordt later bepaald. Gezien de gevoeligheid van de terreinen is slechts beperkte deelname mogelijk.

Men kan vast noteren dat de nieuwsjaarsbijeenkomst gepland is op **12 januari**.

Practicumavonden

Deze zijn bedoeld voor het bekijken, bespreken en determineren van vondsten enz. De avonden worden gehouden in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek aan de Ransdalerweg 64 te Ransdaal. **18 augustus, 1 september, 8 september, 15 september, 29 september, 6 oktober, 13 oktober, 20 oktober, 27 oktober, 3 novem-**

ber en 10 november.

Enkele data zijn t.a.v. eerdere meldingen veranderd!

Het kan voorkomen dat er door bepaalde omstandigheden een practicumavond niet kan doorgaan, bel dus altijd even van te voren op!

Een leuke vondst nader bekeken en vergeleken. Piet Kelderman.

Tijdens de laatste PSL-excursie in november 2004, werden in een weiland nabij Valkenburg geelgekleurde knotsjes verzameld in de verwachting dat het weer voor deze locatie bekende soortjes zouden zijn. Maar toch, in het veld viel het op dat de +/- gebundelde vruchtlichamen wat forser en groter waren dan de op dezelfde plek aanwezige andere gelige knotsjes. Thuis kwam al vrij snel aan het licht dat we met een zeldzame niet erg bekende soort te maken hadden, nl. de Strogele knotszwam (*Clavaria straminea*). Daar deze soort zeer gemakkelijk verwisseld kan worden met andere geelkleurige, onvertakte soorten uit het genus *Clavulinopsis*, hieronder een korte beschrijving van de soort en de voornaamste verschillen met de soorten uit laatstgenoemd geslacht en bovendien nog een andere *Clavaria*.

Clavaria straminea Cotton 1911.

Vruchtlichamen: 30-60 mm hoog, +/- gebundeld, niet vertakt, cilindrisch tot spoelvormig afgeplat, 3-6 mm. breed, apicaal soms spitsuitlopend, enkele met lengte groef, fertiele deel jong citroengeel dan stro- goudkleurig, vanuit de top uiteindelijk okerbruin wordend. Steel onduidelijk van het fertiele deel gescheiden, glad, helder oranjegeel, vlees geel, zonder opvallende geur.

Sporen kleurloos, glad, bolrond tot breed elliptisch $<15.1.1> 6-8,5(9,0) \times 5,5-7,5(8,5) \mu\text{m}$, vers met korrelige inhoud, (bij gedroogd materiaal veel sporen schijnbaar alleen met een grote oliedruppel). Apicule duidelijk, 0,5-1,5 μm lang. Basidia clavaat, meest gekronkeld, 30-65 x (6)8-11 μm , 4- maar ook 2-sporig, basaal met grote open gesp tot schijnbaar vorkachtig wortelend (bifurcate). Hyfen, dunwandig, monomitisch, cilindrisch tot opgeblazen, meest ingesnoerd op de septen, gespen afwezig, geledingen 45- 180(250) x 7-20(28) μm lang en breed. (Arnolds, 1983, tot 12 μm breed, Schild, 1971, tot 24(30) μm).(bekeken in Toluidine blauw)

Vindplaatsgegevens en verspreiding:

Verzameld op een mossige plaats in grasland op ontcalcite lössbodem met indirect Pleistocene grindafzettingen. Het terrein wordt extensief tot matig intensief beweid. Volgens Arnolds *et al* is de soort zeldzaam en staat te boek als sterk bedreigd. Volgens Maas Geesteranus (1976) voor Limburg ooit eens verzameld in een weiland bij Slavante op de St. Pietersberg te Maastricht (1950). Latere meldingen voor Limburg zijn mij niet bekend. Schild (1971) meldt dat de soort zeer zeldzaam is.

Verwisseling met andere +/- geel gekleurde en onvertakte knotszwammetjes, voorkomende in gelijkvormige biotopen, is niet denkbeeldig.

Uit het onderstaande mag duidelijk zijn dat de variabiliteit in kleur van de vruchtlichamen in de regel geen doorslaggevend kenmerk is. Wel is dit microscopisch duidelijk het geval.

Clavulinopsis helveola

Kanariegeel, chromaatgeel, dooiergeel, tot oranjegeel (soms haast wit) top roodbruin wordend. Sporen breed elliptisch tot haast bolrond, zelfs wat hoekig, meest bekleed met grove stompe stekels (A). Basaal aan de basidia **en** hyfen met gespen.

Clavulinopsis laticolor

Chromaat- tot dooiergeel of diep oranjegeel. Sporen elliptisch tot eivormig, vaak wat driehoekig (B), met grote oliedruppel. Basaal aan de basidia **en** hyfen met gespen.

Clavulinopsis luteo-alba

Flets oranje, roze-oranje tot zalmkleurig oranje, top vaak bleker (witachtig). Sporen appelpitvormig, (C). Basaal aan de basidia **en** hyfen met gespen.

Clavulinopsis fusiforme:

Licht chroomgeel, licht dooiergeel, kanariegeel met bruinkleurig topdeel. Sporen (D), gelijkend op die van *C. straminea* maar bij *C. fusiforme* hyfen met gespen.

Clavaria fumosa

Witachtig, crèmekleurig, oker(geel)bruin tot uiteindelijk rookgrijs. Sporen elliptisch met korrelige inhoud (E). Hyfen en basidia **zonder** gespen.

Er moet wel op gewezen worden dat bij gedroogd materiaal het vinden van gespen aan de basis van de basidia vaak moeilijk tot onmogelijk is, de wanden van de basidia en gespen zijn namelijk zeer dun (Maas Geesteranus, 1976)! Vaak zijn bij enkele soorten van het genus *Clavaria* de gespen aan de basis van de basidia typisch, zij vertonen een open tot gevorkt karakter (bifurcate) zoals bij de hier beschreven soort. Bij *Clavulinopsis* zijn deze altijd normaal gevormd.

Dank ben ik verschuldigd aan Dr. Eef Arnolds voor het toezenden van enkele artikeltjes.

Literatuur

Arnolds, E. 1983 ('1982') Ecology and coenology

of macrofungi in grasslands and moist haethlands in Drente, the Netherlands 2: p. 462, fig. 239 a-c.

Arnolds, E. *et al*, 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland.

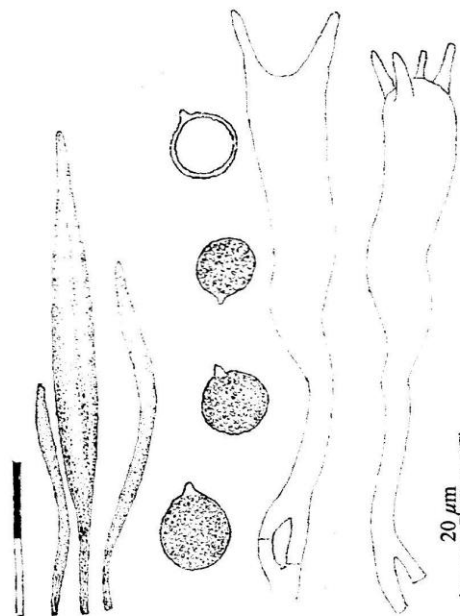
Breitenbach, J. & F. Kränzlin., 1986. Pilze der Schweiz, Band 2.

Krieglsteiner, G. J., 2000. Die Großpilze Baden-Württembergs, B. 2.

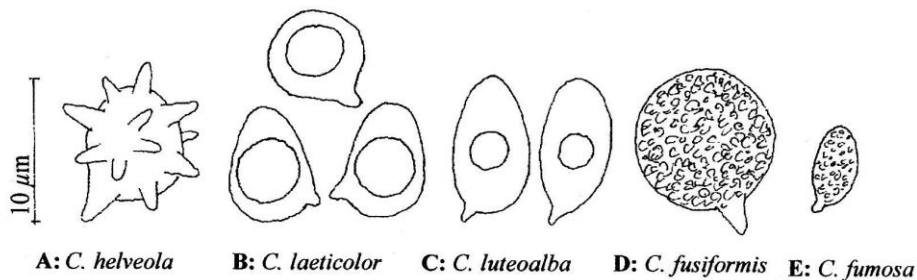
Maas Geesteranus, R.A., 1976. De Clavarioide fungi. De fungi van Nederland. Wetenschappelijke Mededelingen K.N.N.V. nr. 113.

Petersen, J.H. /Borgsjö, 1999. Key to the genera of Clavarioide fungi in Northern Europe. University of Aarhus. Institute of systematic Botany. Copenhagen, Denmark.

Schild, E. 1971. Fung. Rar. Ic. Coloratae 5: 38-43.



Clavaria straminea



De Kleefparasollen (*Limacella*)

Jo Bollen.

In de Zuid-Limburgse bossen worden verspreid zo nu en dan deze voor Nederland zeldzame en op *Lepiota*'s gelijkende paddestoelen aangetroffen. Vooral in het alom bekende Bunderbos waar ik, mijn zuster Tonny en haar man Giel, na jarenlange inventarisatie in dit rijke paddestoelengebied (Bollen 2002), ook bijzondere aandacht besteedde aan deze bedreigde en rode lijst soorten, in het bijzonder tussen 1996 en 2002. Hieruit bleek dat het Bunderbos met 4 soorten (of variaties) een absolute uitschieter was. *Limacella ochrocoerulea* is met zes vindplaatsen hier de meest voorkomende soort uit dit geslacht met als goede tweede *L. vinosorubescens*. Maar ook dat twee vindplaatsen van eerst genoemde onlangs zijn verdwenen n.a.v. graafwerkzaamheden naar oorlogstuig uit de laatste wereldoorlog.

De soorten van dit geslacht worden voornamelijk gevonden op neutrale tot basen- humusrijke bodem. Omdat in het Bunderbos geen periodieke kap meer plaats vindt wordt de humuslaag de laatste decennia beduidend dikker door vallend blad en rottende bomen. De literatuur heeft het steeds over het voorkomen op kalkrijke bodem, in het gebied Bunderbos is het zowel op het plateau's als in de hellingen vrij zuur tot kalkarm, slechts aan de basis van de helling mag men spreken van een kalkhoudende bodem, dit vooral op het niveau van de aanwezige bronnen. Maar de *Limacella* vindplaatsen bevinden zich steeds ver boven deze zone. Slecht één soort, *Limacella guttata*, blijkt volgens de literatuur een voorliefde te hebben voor een kalkrijk milieu, maar is in het Bunderbos nog niet aangetroffen. Alle soorten zijn saprotroof en kunnen voorkomen in loof- of naaldbos met mogelijk een voorkeur voor warmere groeiplaatsen. Ter completering moet vermeld worden dat ook in andere hellingbossen in Zuid-Limburg, waar vrij intensief wordt geïnventariseerd, m.n. het Danikerbos bij Geleen, Schaelsbergbos te Valkenburg, Hoogbos te Mheer en het Savelsbos in brede zin, etc., men deze soorten kan aantreffen, hoewel niet zo veelvuldig als in het Bunderbos. Van de negen in Europa erkende soorten of variaties zijn er in Zuid-Limburg tot dusver zes signaleerd, wat bijzonder genoemd mag worden.

Definitie van het geslacht *Limacella* Earle 1909.

Hoed 2-15 cm, kleverig tot slijmerig, roodbruin, purper, soms rozebruin, roodbruin/gelig/roze, roodachtig tot kastanjebruin/roestbruin. Lamellen vrij tot haast vrij of uitgebocht aangehecht en met een klein tandje aflopend, wit, bleek crème soms met zalm- tot lilakleurige tint of strogeel. Steel van 1 tot 10 mm in diam., droog, kleverig of slijmerig, soms alleen de ringzone, met duidelijke vliezige ring, vlokke velumbandjes of met slijmerige velumresten. Geur naar meel of augurken of geheel ontbrekend. Sporen breed elliptisch tot haast rond, glad tot zeer fijn wrattig, dextrinoïde of niet. Cheilocystiden niet aanwezig. Gespen aanwezig.

Hieronder de sleutel van Gminder (1994). Verder aangevuld met soorten met sterk slijmerige tot geheel kleverige steel. De gegeven sleutel omvat ook soorten die nog niet in Nederland of België zijn waargenomen, maar wat niet is kan nog komen. Het * bij de soort geeft aan dat de deze in Nederland gevonden is, voorzien van een + voorkomend in het Bunderbos. Van die soorten en nog elders in Zuid-Limburg voorkomende soorten is de beschrijving uitvoeriger weergegeven. (Verantwoording vertaling en aanvullingen Piet Kelderman)

De Europese soorten van het geslacht *Limacella*, Earle 1909.

- 1 Steel sterk slijmerig bij vochtig weer, amper vast te houden tot vochtig geheel wat vettig-kleverig bij vocht.....2
- 1* Steel droog, hoogstens de velumzone ietwat kleverig-slijmerig.....3
2. Vruchtlichamen wit of ietwat met violet zweem, hoedcentrum vaak grijzig. Hoed 3-8 cm breed, in het begin klokvormig en grijsbeige tot leemkleurig, dan ± convex uitgespreid en melkwit tot licht crème-kleurig, met zwak getint centrum, oud grijs- tot crème of okerkleurig, sterk slijmerig, droog kleverig. Lamellen wit. Steel 4-10(12) x 0,4-1 cm, witachtig, oud soms met okerkleurige vlekjes, zeer slijmerig met zwakke ringzone, daarboven droog. Geur zwak meelachtig. Sporen rondachtig, glad tot zeer fijn wrattig, (3,5)4-5 x 3,2-4,5 µm, meest niet dextrinoïde. Voorkomen voornamelijk onder naaldbomen zelden onder loofhout.....**L. illinita* (Fr.: Fr.)Murrill.
- 2* Vruchtlichamen bleekgeel tot citroenkleurig met oker- tot oranjegeel centrum. Hoed 2-4 cm, halfbol-vormig tot convex, slijmerig. Lamellen ± ivoorwit. Steel 3-6 x 0,6-1 cm, bij vocht slijmerig, aan de top witachtig tot bleekgeel, glad, onder de slijmerige ringzone okergeel tot geelbruin later bruinachtig. Geur sterk naar meel of augurk. Sporen 3,5-4,5 x 3-3,5 µm, fijn wrattig, dextrinoïd. In loofbos.....*+*L. ochraceolutea* P.D. Orton.
3. Ring breed vliezig en blijvend, vaak met olijfgrijze druppeltjes bezet. Hoed 6-12(15) cm, rijp convex uitgespreid, crème, leer-isabelkleurig of bleek vleeskleurig tot okerachtig, het centrum donkerder, vochtig slijmerig-kleverig, droog glad en mat. Lamellen wit bij vocht tranend. Steel 7-15 x 0,8-3 cm, cilindrisch met knolvormige basis,

- witachtig, onder de ring oud met bruine vezeltjes. Geur en smaak naar meel. Sporen haast rond tot breed elliptisch, 4,5-6,5(7) x 4,3-5,5 μm , glad of zelden zeer fijn ruw, niet dextrinoid. Op kalkrijke bodem bij loof- en naaldbomen.....**L. guttata* (Pers.: Fr.)Konrad & Maubl.
- 3* Ring niet breed vliezig, alleen als vluchtige velum- of slijmzone aanwezig of geheel afwezig.....4
4. Hoed grijs, licht grijsbruin, rookkleurig en de sporen gemiddeld groter dan 5 μm5
- 4* Hoed anders gekleurd, altijd met gele, roze, oranje- of wijnrode kleuren. Sporen gemiddeld kleiner.....6
5. Sporen 5-7(8) x 4,5-6,5 μm . Geur bij het drogen sterk zoet-aromatisch. Ring ongestreept. Hoed rookbruin. Mediterrane zone, Italië, Frankrijk.....*L. subfurnacea* Contù.
- 5* Sporen 4,5-6 x 4,5-5 μm . Ring gevord- gestreept. Hoed grijs. Spanje, Catalonië.....*L. grisea* Singer.
6. Hoed en velumresten op de steel kastanjebruin tot donker wijnbruin. Sporen fijn ruw en in meerderheid rond-elliptisch. Geur naar radijs. Op deels vermolmd naaldhout, steel daarom meest wortelend. Duitsland (Zwartewoud), Frankrijk, Noord-Italië en Oostenrijk..... *L. furnacea* (Letell.) Maire.
- 6* Hoedkleuren levendiger of duidelijk lichter. Sporen glad of ruw, grotendeels zuiver rond, deels dextrinoid. Steeds op de bodem (*L. delicata* s. l.).....7
7. Hoed 1,5 tot 3(4) cm, fragiel, licht bruinroze, vleeskleurig tot roze maar ook met crèmekleurige tint, ietwat donkerder in het centrum. Dun vliezig, in het begin haast klokvormig dan convex uitgespreid met vlakke umbo, vochtig vettig-kleverig, droog fijn schubbig of craquelé. Lamellen wit en uitgebocht aangehecht en met een tandje aflopend, dichtstaand. Steel 2,5-5 x 0,3-0,5 cm, witachtig tot licht hout-kleurig met fijne tot met duidelijk licht rozebruine velumbandjes en vlokjes, met vergankelijke en on-duidelijke ringzone. Geur en smaak naar meel. Sporen rond tot haast rond, vers met oliedruppeltjes, 3,5-4,5(5) x 3,5- 4,2(5) μm*+*L. delicata* (Fr.1821)Earl 1909.
- 7* Hoed normaal groter, 3 - 10 cm, meestal intensiever gekleurd, oranje tot roodbruin of rozerood wijnrood tot bruinpurperkleurig.....8
8. Hoed (3)4-8 cm, jong roodbruin dan rozerood, wijnrood, vooral ouder bloedrood-roze tot bruinpurper, meer of minder fijn craquelé, vettig-kleverig, ook bij droog weer, ouder droog en amper kleverig. Steel 3,5-7,5 x 0,5-1 cm, boven de vluchtige kleverige ringzone witachtig, daaronder met vluchtige gordeltjes of vlokjes met kleur als de hoed, maar ook bleker gebandeerd, amper slijmerig. Lamellen en vlees soms met wijnrode tint. Sporen rond tot haast rond, glad of gepunteerd, vers met grote druppels wel of niet dextrinoid, 3,5-5 x 3-4,5 μm , ongeveer 2,5 % macrosporen, afkomstig van 2-sporige basidiën, 5,5-6 x 4,8-6 μm . Geur direct na het verzamelen sterk naar meel of augurken. In diverse bostypes.....*+*L. vinosorubescens* Furrer-Ziogas. (= *L. roseoflocculosa* Hora 1960.)
- 8* Hoed (2)3-10 cm, meest groter dan 4 cm, eerst convex dan vlak uitgespreid met zwakke umbo, rossig oranjebruin, roodachtig oranje maar ook lichter geeloranje of minder levendig bruinachtig vleeskleurig, centrum donker roodbruin, kastanjebruin, niet duidelijk begrenst. Oppervlak vochtig vettig-slijmerig droog kleverig, Hoedrand soms met witte velumresten. Lamellen witachtig tot met gelige tint. Steel (3)4-10(12) x 0,4-1,2 cm, oranje-roze, bleek roze, roodachtig, bovenste kwart onbedekt daaronder met oranjegele netvormig velumvlokje bekleed, ringzone vluchtig, de velumresten behouden relatief lang hun slijmerig karakter, basis meest witachtig. Geur en smaak normaal naar meel of verse augurken, soms ook naar radijs of geheel zonder. Sporen rond tot haast rond, glad of gepunteerd, vers met lichtbrekende oliedruppeltjes, Dextrinoiditeit verschillend meest negatief, 3,5-5 x 3,2-5 μm , daarvan \pm 4% met macro-sporen, 5,5-6 x 5,2-5,5 μm . Voorkomen in naald- of gemengd bos zelden in loofbos.....*+*L. glioderma* (Fries) Maire.

A. Gminder (1994) behandelt, na een uitgebreide studie, de soorten met droge stelen uit dit geslacht. Hij kwam tot de conclusie dat enkele, nu nog op het niveau van soort gehanteerde soorten, slechts variaties zijn van één soort *L. delicata*. Dat *L. delicata*, *L. glioderma*, *L. vinosorubescens*, *L. roseofloccosa* en *L. roseola*, microscopisch exact dezelfde kenmerken laten zien (sporen maten, hoedbekleding, etc.). Zodat afscheiding op basis van wat kleurverschillen alleen niet gerechtvaardigd is. Voorts werd het uit deze studie duidelijk dat een eventueel aanwezige geur ook geen kenmerk tot afscheiding kan zijn gezien de onbestendigheid er van. Dat *L. roseofloccosa*, in Nederland nog erkend als soort, geen bestaansrecht heeft en synoniem is met *L. vinosorubescens*.

Literatuur

- Arnolds, E. et al. 1990. Overzicht Paddenstoelen in Nederland. N.M.V., Wijster.
- Arnolds, E. & G. Ommering, 1996. Bedreigde en kwetsbare paddenstoelen in Nederland, Rap. IKC Natuurbeh. 24, Wageningen.
- Bollen, J. 2002. Kroonjuwelen en andere mycologische snuisterijen 3. Het zuidelijke gedeelte van het Bunderbos. Coolia 45(2): 5-8.
- Bollen, J. 2002. Kroonjuwelen en andere mycologische snuisterijen 4. Het noordelijk gedeelte van het Bunderbos. Coolia 45(2): 95-100.
- Bon, M. 1993. Novitates, Doc. Myc. 23(89): 61.
- Gminder, A. 1994. Die Trockenstieligen Arten der Gattung *Limacella* in Europa. Z. f. Mykol. Band 60(2) p. 377-398.
- Kriegelsteiner, G. 2003. Die Großpilze Baden-Württembergs. Band 4, p. 114-121.

Twee interessante Rauwkorstjes (*Tomentella s.l.*)

Piet Kelderman.

Tijdens excursies in 2004 werden twee vondsten gedaan die zeker niet alledaags waren. Niet dat Rauwkorstjes nu echt fotogeniek zijn, bepaald niet. Zeker de hieronder eerst besproken soort, ziet er nu niet bepaald paddestoelachtig uit, werd alleen, meer uit nieuwsgierigheid meegenomen omdat er nog voldoende plaats was in het zameldoosje. De tweede ziet er wat vriendelijker uit qua kleur en vorm. Maar toch, door de zeldzaamheid van beide is een beetje aandacht hier wel op haar plaats.

Tomentella badia (Link) Stalpers, 1993.

Syn.: *Tomentellastrum badium* (Link) M.J. Larsen 1981; *Tomentella atreoviolacea* Litsch.1933; *Tomentella fimbriata* M.P. Christ.1960.

Vruchtlichamen: onregelmatig korst- tot kussenvormig, maar volledig resupinaat, $\pm 0,5$ tot 1 mm dik, tot meerdere centimeters uitgespreid, op schijnbaar verspoelde lössbodem, maar mogelijk op vergraven hout- of bladresten van *Betula* sp. of mogelijk mycorrizavormend met deze. Zeer donker bruin tot zwartbruin, hymeniale oppervlak zeer fijn korrelig.

Subiculum rondom de vruchtlichamen uitgespreid over en in het leemachtige substraat (moeilijk te vinden), bestaande uit een vervlochten spinnenwebachtig (arachnoïde) hyfensysteem, meest dunwandig en tot 3-6 μm in \emptyset , ook aanwezig, maar niet dominerend, dikwandige hyfen, deze tot 10 μm dik, zonder gespen.

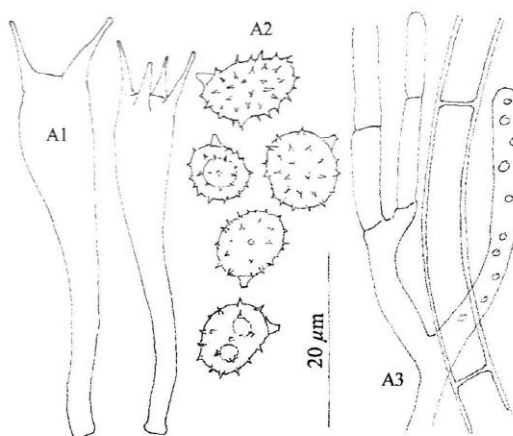
Sporen: 7-13 x 6-9 μm . breed elliptisch tot subglobose, meest onregelmatig in omtrek, bruin, bekleed met fijne \pm hyaline stekeltjes of wratjes, 0,3 – 1.0 μm hoog, zeer variabel in lengte en breedte.

Basidia: Smal clavaat, 4 – 2-sporig, (35)40-70(75) x 7-12 (14) μm , met bruine inhoud. Tramahyphen monomitisch, relatief dikwandig met talrijke septen maar zonder gespen, 6-4,5 μm dik, lichtbruin.

Vindplaatsgegevens: De vondst werd gedaan door Henk de Vries tijdens een PSL-excursie op 25. 09. 2004. De vindplaats bevond zich op een van de diepste gedeelten van de Nekamiegroeve 't Rooth' te Bemelen. De plek wordt gekenmerkt en bepaald door de ter plekke

heersende dynamiek. Na iedere flinke regenbui spoelen van de hogere delen löss en fijne zanddeeltjes naar de lagere delen van de groeve. Die zijn verantwoordelijk voor steeds weer nieuwe afzettingen, ze bedekken deels de aanwezige mossen en planten maar ook de takjes en lover van de daar groeiende berken. Vaak zijn hier talrijk aanwezig de Verblekende russula (*Russula exalbicans*) en wat minder het Zandputje (*Geopora arenicola*).

Tomentella badia



A1: basidiën, A2: sporen, A3: generatiehyfen

Tomentella badia staat in Nederland te boek als zeer zeldzaam, in O.P.N. (1995) worden slechts twee vindplaatsen vermeld. Men is er nog niet uit of deze soort alleen saprotroof of (ook) mycorrizavormend is. Volgens de literatuur komt de soort vooral voor op verterend hout van naald- of loofbomen.

Tomentella crinalis (Fr.)Larsen, 1997.

Syn.: *Odontia ferruginea* Pers., *Caldesiella ferruginosa* (Pers. ex Fr.)Sacc., *Hydnum ferruginosum* Fr. ex Fr. 1821.

Afbeelding in Breitenbach & Kränzlin, deel 2, nr. 245, 1986. Ned. naam Gestekeld rouwkorstje.

Vruchtlichaam : resupinaat, ±10 cm uitgespreid over het substraat, hymenium onregelmatig wrattig tot stekelvormig (hydnoïde), wratjes of tandjes 0,5 – 1,5 mm hoog, bekleed met zeer fijne beharing, roestbruin tot, oud, donkerbruin, randzone fijn franjeachtig.

Sporen: bruin, rondachtig, onregelmatig in omtrek, bekleed met wratten of richeltjes, wratten vaak dichotoom, (= top +/- zadelvormig ingedeukt) 7-11 x 7,5-9,5 µm (incl.wratten).(Gelijkend op de sporen van *Hydnellum* of *Sarcodon*)

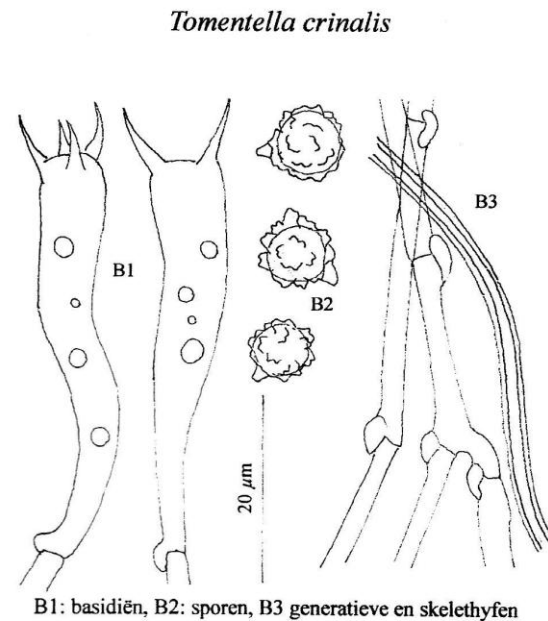
Basidia: clavaat, 40- 55 x 8-11 µm, 4 en 2-sporig.

Tramahyfen: (slechts een zeer dunne laag) dimitisch, generatievehyfen met gespen op de septen, 1,7 – 6 µm in Ø, skelethyfen dikwandig en zonder gespen op de zeldzame septen, 1,5-4 µm in Ø, geelbruin tot bruin. Randzone met generatievehyfen, 3-5,5 µm breed, evenals in het trama met skelethyfen.

Vindplaatsgegevens en verspreiding:

Tomentella crinalis werd verzameld door Ron Bronckers tijdens een PSL-excursie, 9 oktober 2004, op de Trichterberg nabij Gronsveld. Substraat een dood stammetje van mogelijk Es (*Fraxinus excelsior*).

Volgens Breitenbach en O.P.N. zeer zeldzaam. Over de fructificatie-periode wordt vermeld dat deze de periode herfst tot het voorjaar bestrijkt, misschien wel algemener als men in deze tijd op jacht gaat naar deze eigenlijk onopvallende soort(en).



B1: basidiën, B2: sporen, B3 generatieve en skelethyfen

Literatuur:

Breitenbach & Kränzlin, 1986. Pilze der Schweiz, band 2, Die Nichtplätterpilze.
Jülich, Walter, 1984. Kleine Kryptogamenflora, b. II. B/1, Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart – New York.

Leucoagaricus pseudocinerascens een interessante vondst

Piet Kelderman & Jo Bollen.

Jo Bollen vond op 26 september 2004, in een holle weg nabij zijn huis twee vruchtlichamen van een wel bijzondere Champignonparasol, die zeker niet direct op naam te brengen was. Hoewel de vruchtlichamen niet kakelvers waren, vond hij het toch de moeite waard de vondst op een eerstvolgende practicumavond van de PSL te tonen. Het werd snel duidelijk waar gezocht moest worden, maar een naam kon er nog niet opgeplakt worden en deze bleef voorsnog in nevelen gehuld. Hiervoor was een rustigere omgeving en meer concentratie nodig. De wintertijd is dan ook een uitstekende periode waarin dergelijk vondsten nader bekeken kunnen worden. Aldus geschiedde. Het ging deze keer zeker niet van een leien dakje, problemen te over, ondanks het feit dat de keuze tussen de overgebleven soorten snel beperk kon worden. Maar diverse auteurs in Europa interpreteren vaak de soorten op eigen wijze en zijn vaak in tegenspraak met de oorspronkelijke diagnose, wat de verwarring alleen maar vergroot. Hieronder een korte beschrijving van de vondst en een korte discussie voor wat betreft de naamgeving.

Leucoagaricus pseudocinerascens M. Bon, ad int. (1977) DM. 77-78:13.

Syn.: *Lepiota cinerascens* ss. Boudier, type in herb.

Museum H.N. Parijs 1901.

Leucoagaricus macrorhizus var. *pseudocinerascens* M. Bon, 1990.

Leucoagaricus pseudocinerascens (M. Bon) M. Bon, (1994).

Excl.: *Leucoagaricus macrorhizus* var. *macrorhizus* Locq. ex Horak (1968) = *Leucoagaricus barssii* (Zeller, 1934) Vellinga (2000), *Leucoagaricus pinguipes* (Pears.) M. Bon, *Leucoagaricus macrorhizus* var. *pinguipes* (Pears.) Alessio.

Hoed: 40-55 mm, convex met zwakke umbo, centrum fijn vlokkelig-viltig, donkerbruin, rond de discale zone zeer fijn donzig-vlokkelig, licht hazelnootbruin-lichte bruinroze zweem met grijze nuances op crèmebeige ondergrond (volgens lit. variabel van kleur). Randzone +/- gebundeld radiaal vezelig-vlokkelig, ietwat franjeachtig over de lamellen heen dragend en hier en daar behangen met enkele tandvormige witte velumresten. Lamellen: relatief dichtstaand, buikig, vrij van de steel en een collarachtige (kraag) zone aanlopend, tussenlamellen talrijk, 1-2, 1-3, wit tot crèmekleurig, snede zwak gewimperd. Steel: -100 x 10-15 mm, cilindrisch tot ietwat clavaat, niet spits uitlopend, niet wortelend, boven de zeer vergankelijke fragiele ringzone (bij deze vondst slechts sporadisch als cortinavormige restanten aanwezig) glad tot fijn vezelig, daaronder tot naar de basis vezelig, wit tot vuilwit, basaal ietwat bruinend. Vlees: witachtig in steelbasis bruinend, steel hol wordend. Geur niet geroerd.

Sporen: 7-9 x (4,5)-6(6,5) μ m, eivormig, elliptisch, dikwandig, zonder kiemporie, vers met 1-2 oliedruppels, dextrinoid, metachromatisch.

Basidiën: 20-38 x 8-10 (13) μ m, clavaat, 4- maar ook 2-sporig. Cheilocystiden: vrij talrijk, 28-50 x 8-15(20) μ m, vormrijk, clavaat, cilindrisch, spatel- tot soms urnvormig. Hoedbekleding bestaande uit lange hyfen opgebouwd uit korte cilindrische elementen, 8-17(19) μ m in diameter, topcel vaak smaller uitlopend, elementen

gemakkelijk loslatend, met overwegend glad, bruin, membranair pigment. Gespen niet aanwezig.

De vondst werd gedaan in de talud van een holle weg nabij Elsloo. Over de verspreiding is eigenlijk weinig bekend gezien de verwarring met gelijkende soorten of varianten. Maar naar het zich laat aanzien een zeer zeldzame soort. De schaarse meldingen uit Italië en Frankrijk hebben het over het voorkomen in parken, op grazige plaatsen onder bomen in dennen- of cederbossen, soms met een maritieme verbreding. In Nederland voor zo ver bekend nog niet vermeld.

Discussie

Het uitsleutelen van de soort is een sinecure! Met de sleutel van Vellinga (2001) komt men terecht bij *Leucoagaricus barssii* (Zeller, 1934) Vellinga. De auteur heeft alle tot nu toe geaccepteerde soorten en/of variaties uit het '*Leucoagaricus microrhizus*-complex' synoniem verklaard en ondergebracht bij de naam *Leucoagaricus barssii*. Maar nu blijkt dat hiermede de problemen geenszins uit de wereld zijn!

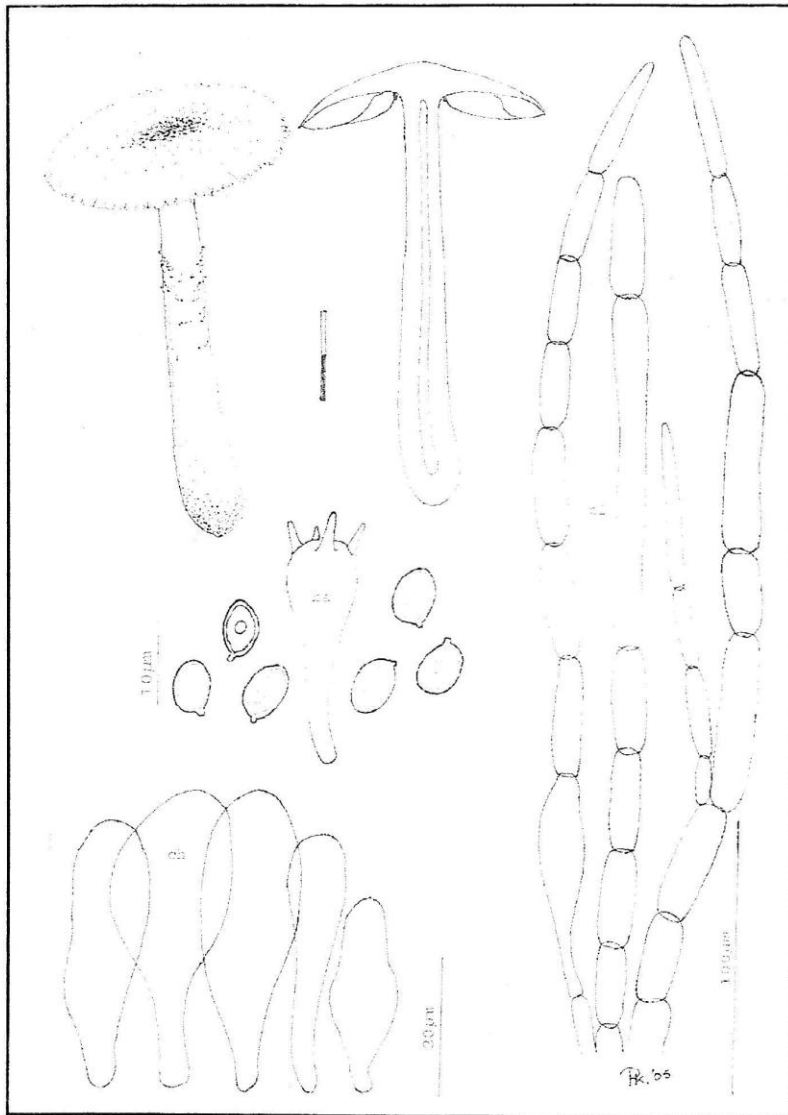
Ongetwijfeld hoort de Elsloo-vondst tot het eerder genoemd complex, maar de door Vellinga aangereikte beschrijving van *L. barssii* komt niet overeen met deze vondst.

Met Bon's sleutel (1994) komt men eigenlijk vrij eenvoudig uit in dit 'complex', namelijk bij de soorten *L. microrhizus*, *L. pinguipes* en *L. pseudocinerascens* s.l.

Een belangrijk overeenkomend kenmerk van dit groepje is de hoedbekleding; de hyfen zijn samengesteld uit korte cilindrische elementen, dit in correlatie met sporen die geen kiemporie bezitten. (Maar ook de overige microscopisch kenmerken zijn klein).

Vergelikt men de schaarse beschrijvingen van de soorten met elkaar dan valt het op dat deze vaak afwijken van de oorspronkelijke latijnse diagnose.

Dat beide eerst genoemde, *L. microrhizus* en *L. pinguipes* nu synoniem verklaard zijn lijkt logisch, de gemeenschappelijk kenmerken, zowel micro- als macroscopisch, zijn groter dan de verschillen. Bij beide



is er o.a. sprake van een spoelvormige steel met wortelende basis (radicans). Vellinga (2001) meldt voor *L. barssii*, tapering upwards and with fusiform base. Echter bij deze vondst en door M. Bon (1977) beschreven *L. pseudocinerascens* (= *L. macrorhizus* v. *pseudocinerascens* M. Bon, 1990) is er absoluut geen sprake van een 'fusiform-radicant tapering' steel. Vooral dit laatste is voor de Nederlandstaligen erg verwarrend daar *L. pseudocinerascens* nu, ook door Vellinga synoniem verklaard, de Nederlandse naam 'Wortelende cham-pignonparasol' opgeplakt krijgt.

De beschrijving en foto van *L. pseudocinerascens* door Zalin & Migliozi (1991) als *L. macrorhizus* var. *pseudocinerascens* en de beschrijving van Bon (1990) past uitstekend bij deze Limburgse vondst.

Misschien is het zinvol en terecht de geldige naam *Leucoagaricus barssii* (oudste rechten) alleen te hand

haven voor de sterk spoelvormige en wortelende soort.

Maar *Leucoagaricus pseudocinerascens* als zelfstandige soort te accepteren of te veranderen in *Leucoagaricus barssii* var. *pseudocinerascens*.

Literatuur

Arnolds *et al.* 1995. Overzicht Paddenstoelen in Ned. Uitgave N.M.V.

Bon, M. 1977. In : Les Lepiotes de l' herbar 'Boudier' au Muséum national d'Histoire Naturelle de Paris. Documents Mycologiques 27-28 : 11-22.

Bon, M. 1990. Flore mycologique du littoral (4). Documents Mycologiques, tome XX, fas. 78, pag. 58-59

Bon, M. 1994. Flore Mycologique d'Europe, 3. Les Lepiotes.

Candusso, M. G. Lanzoni, 1990. Fungi Europaei. Lepiota s.l. Deel 4. Saronno.

Migliozi, V. & M. Clericuzio, 1989 (*Leucoagaricus macrorhiza* v. *pinguipes*) Micologia e Vegetazione Mediterranea, Vol. IV nr. 1, p. 29-40.

Vellinga, E. 2001. In Flora Agaricina Neerlandica Vol. 5. p. 88. (als *Leucoagaricus barssii*).

Wilhelm, M. 1994. Der Pilze des Monats. *Leucoagaricus macrorhizus* v. *pinguipes* und *L. macrorhizus* v. *macrorhizus*. Schweizerische Zeitschrift f. Pilzkunde, 72 jaargang nr. 12. p. 256-257.

Zalin, G. & V. Migliozi. 1991. *Leucoagaricus macrorhizus* v. *pseudocinerascens*. Micologia veneta. Assoc. Micologica Saccardo (PD) Anno 7, nr. 3.

Een nieuw spikkelschijfje voor Nederland

Ron Bronckers & Piet Kelderman

Summary: *Saccobolus beckii* Heimerl (Pezizales: Ascobolaceae) has been found in the Netherlands for the first time. Apothecia developed on 9 months old dung of Koniks horses. A short description and some drawings are provided.

Op mest, afkomstig uit de Meertensgroeve in Ingendael (Zuid-Limburg), werd op 23-10-2003 een spikkelschijfje ontdekt dat nog niet eerder gevonden was in Nederland. Alhoewel de soort nieuw is voor Nederland is ze volgens Doveri (2004) niet zeldzaam gezien de vele meldingen in de literatuur. Hieronder volgt een korte beschrijving en zullen enkele tekeningen de microscopische kenmerken verduidelijken.

Saccobolus beckii Heimerl (Pezizales: Ascobolaceae)

Vruchtlichaam: 0.2-0.5 mm Ø, beker-, kussen- tot tolvormig, transparant wit met donkere stippen in het hymenium afkomstig van de rijpe uittrede asci.

Sporen: 20-23 x 10-11 µm (incl. episporium), ellipso-fusoïde en licht buigig aan een zijde (zie c1), sporenclusters tot 52 x 18 µm.

De sporen zijn jong hyalien, glad en dikwandig (2-3 µm). Ze liggen dan nog vrij in de asci verspreid (zie a) en er vormt zich later een sporencluster (zie c2). Naarmate de sporen rijpen ontwikkelt het episporium in de sporenwand een dikke pigmentlaag (tot wel 3 µm) rond de sporen. Deze laag bestaat uit (donker) violetkleurige grove wratten, korsten

of schollen en zal bij volledige rijpheid loslaten (zie c). De sporenclusters zullen vervolgens uiteenvallen in de asci (zie b) of daarbuiten.

Asci: rijp tot 124 x 41 µm, breed clavaat (zie b), wand amyloïde in Mlz's.

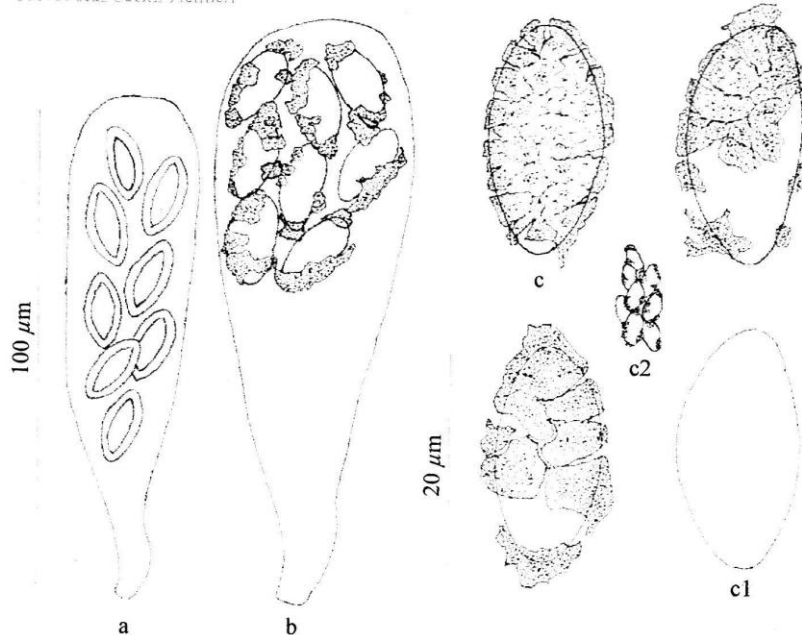
Parafysen: draadvormig, simpel-vertakt, hyalien, gesepteerd, 1-2 µm en de top tot 2.5 µm breed (Doveri 2004: tot 6 µm).

Substraat: op 9 maanden oude mest van Koniks paarden.

Literatuur:

Doveri, F. (2004) – Fungi Fimicoli Italici – A guide to the recognition of Basidiomycetes and Ascomycetes living on faecal material. A.M.B., Trento.

Saccobolus beckii Heimerl



De Grote brandnetel (*Urtica dioica*), altijd het bekijken waard

Piet Kelderman & Ron Bronckers

Summary

Pyrenopeziza urticola (Phill.) Boud has been found on dead stems of Stinging Nettles (*Urtica dioica*). This is the first official record for the mycoflora of the Netherlands. A description and drawings of microscopical features are provided in this article.

Tijdens een gezamenlijke voorjaarsexcursie op 8 mei 2004 van de P.S.L. en N.M.V in het Bunderbos te Bunde werd eigenlijk uit armoede, hier en daar wat stengels van de Grote brandnetel geplukt. Deze gastheer heeft namelijk altijd wel iets te bieden. Op een van deze exemplaren werd op een gegeven moment een groot aantal piepkleine donkere bekerzwammetjes aangetroffen die zeker tot meenemen uitnodigden. Het uitsleutelen was niet bepaald problematisch, wel verrassend was de soort die het opleverde. Het bleek *Pyrenopeziza urticola* te zijn, een nog niet eerder vermelde soort voor Nederland. Dit kleinoed is mogelijk vaak over het hoofd gezien en verwisseld met gelijkende soorten uit andere geslachten wat directe herkenbaarheid in de weg stond. Wijzigingen in taxonomie zijn hier verder buiten beschouwing gelaten gezien de verschillen in mening en onduidelijke specificatie betreffende dit en overeenkomstige geslachten.

Vooreerst een korte beschrijving.

Pyrenopeziza urticola (Phill.) Boud

Rijpe vruchtlichamen zeer klein, hoogstens 0,5 mm. in Ø (fig. a), ontwikkelen zich in eerste instantie in de epidermis (in of onder de cortex van het substraat) om uiteindelijk oppervlakkig te worden. Receptaculum donker rood- tot zwartbruin, rand naar binnen gebogen, witachtig gewimperd door kleurloze randharen. Hymenium +/- concaaf, licht grijsbruin. Sporen (fig. b) 6-7(8) x (1)1,2-1,6(1,7) µm, smal elliptisch tot haast spoelvormig, niet gesepteerd, hyalien. Asci cilindrisch 30-40 x 4-4,6 µm, unitunicaat (fig.c). Parafysen smal cilindrisch. Textuur receptaculumcellen variabel, subglobuleus, elliptisch tot angularis, relatief dikwandig met donker zwartbruin pigment (fig.d). Randharen bestaande uit dunwandige, +/- kettingvormige gelede cellen, bovenste cel meestal versmald naar de top, zonder enige pigmentatie (fig.e).

P. urticola hoort thuis in de orde der Helotiales en verder tot de grote familie Dermateaceae. Is als geslacht moeilijk afscheidbaar van de erg gelijkende, maar meestal wat grotere *Mollisia* of *Mollisiopsis* sp. De laatsten hebben geen epidermisch vertrekpunt en fructifiseren direct op het substraat. Ook het geslacht *Pirottaea* waarvan de soort *P. nigrostriata* eveneens door ons op brandnetel is gevonden, kan voor verwarring zorgen. Dit geslacht heeft een lichtgekleurd receptaculum bekleed met donker gekleurde haartjes. Dat *P. urticola* mogelijk niet zeldzaam is bewijst misschien de vondst een week later op hetzelfde substraat in Groeve 't Rooth te Bemelen. Met bovengenoemde geslachten zijn we er natuurlijk nog niet, er zijn nog meer gelijkende donkere soorten die weer in andere geslachten thuis horen.

Misschien kan onderstaande sleutel enige hulp bieden bij het bepalen van de geslachten, het is een uittreksel uit de sleutel van Dennis (1978, vertaling Paul Jennen).

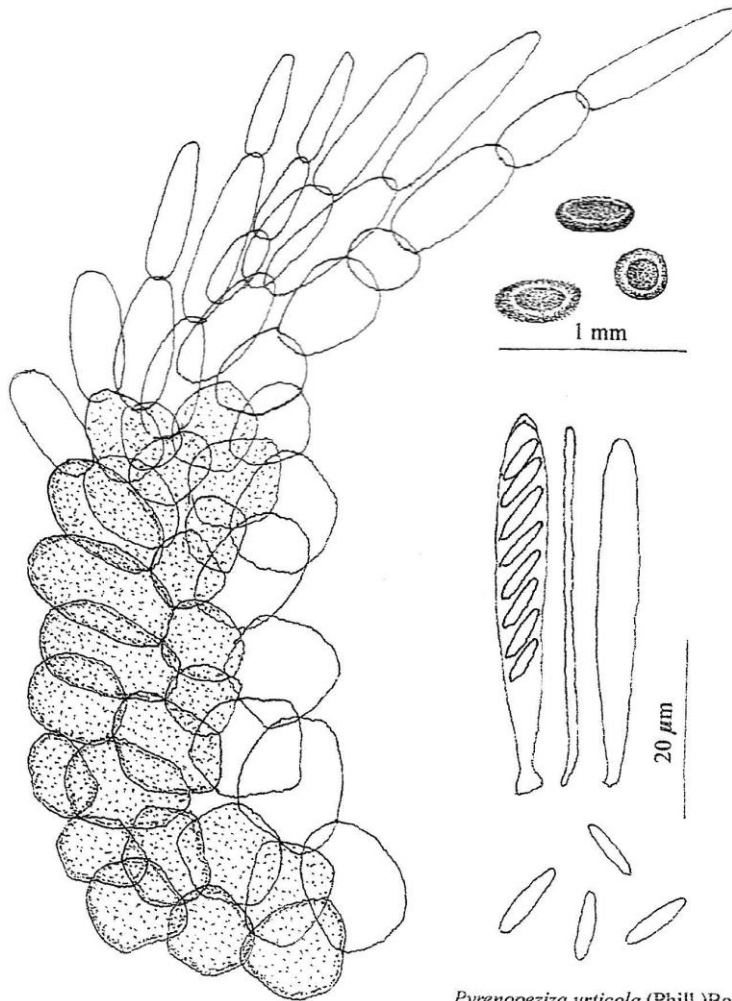
Sleutel tot de geslachten van kleine donkere bekerzwammetjes, die allen +/- gelijkenis met een *Mollisia* sp. vertonen, voorkomend op bladeren en stengels van kruidachtige planten, grassen etc.

- | | | |
|----|---|------------------|
| 1 | Vruchtlichaampjes geheel bekleed met donkere, dikwandige gesepteerde haren..... | 2 |
| 2 | Oppervlakkig op het substraat van grashalmen (Pijpestrootje)..... | <i>Belonium</i> |
| 2* | Door de cortex van de gastheer brekend, op tweezaadlobbigen, <i>Urtica</i> etc..... | <i>Pirottaea</i> |
| 1* | Vruchtlichaampjes glad of alleen zeer fijn donzig-bewimperd aan de rand, cellen meest dunwandig, stomp en langgerekt..... | 3 |
| 3 | Vruchtlichaampjes oppervlakkig (op het substraat ontwikkelend)..... | 4 |

- 4 Vruchtlichaampjes meestal met donkere buitenkant, of ascosporen niet gesepteerd.....5
- 5 Vruchtlichamen zich ontwikkelend op een mat van uitwaaiende hyfen, op bladeren van grassen of zeggen*Actinoscypha*.....6
- 5 Vruchtlichaampjes niet zo ontstaand.....6
- 6 Ascosporen 0-1 x gesepteerd (vruchtlichamen boven water fructifiserend).....7
- 7 Parafysen cilindrisch, stomp (vaak op hout voorkomend)*Mollisia*
- 7* Parafysen lancetvormig, vaak langer dan de asci.....*Mollisiopsis*
- 6* Ascosporen 1- tot veel keer gesepteerd. Op stengels van moerasplanten, vaak onder water*Niptera*
- 3* Vruchtlichaampjes het oppervlak doorbrekend.....8
- 8 Vruchtlichaampjes in groepjes uit een stroma doorbrekend, zwart.....*Ephelina*
- 8 Vruchtlichaampjes in rijtjes doorbrekend vanuit een hyfenstreng in bladweefsel.....*Spilopodia*
- 8 Vruchtlichaampjes noch op een stroma noch op een verzonken hyfenstreng gedragen.....9
- 9 Vruchtlichaampjes als een *Mollisia*, maar doorbrekend of verzonken in de gastheer.....10
- 10 Vruchtlichaampjes uiteindelijk vaak oppervlakkig wordend, in de regel niet op grassen en zeggen.....*Pyrenopeziza*
- 10 Vruchtlichamen blijvend verzonken of met lancetvormige parafysen, altijd op grassen, zeggen of russen.....*Hysteropezizella*

Literatuur:

- Dennis, R.W.G., 1978. British Ascomyceten. J.Cramer Verlag, Vaduz.
 Breitenbach & Kränzlin, 1981. Pilze der Schweiz, Band 1
 Ellis, M. & J. Ellis, 1985 (1997). Microfungi on Land Plants.



Pyrenopeziza urticae (Phill.)Boud.

Het Stinktolletje (*Sistotrema confluens*), een mooie vondst voor Limburg.

Henk Henczyk

Op een mooie septemberdag in 2004 besloot ik nog eens een bezoek te brengen aan het vroegere spoorwegterrein te Spekholzerheide (Kerkrade-West). Als mijnwerkerskind kende ik het gebied vrij goed uit mijn jeugd. Het was een redelijk groot emplacement met 5 sporen dat – behalve voor het miljoenenlijntje – vooral gebruikt werd voor aan- en afvoer van goederen en steenkool van de aangrenzende Willem Sophiamijn.

Het meer dan 100 meter brede terrein is nu begroeid met jong loofbos voornamelijk Ruwe Berk. Tussen plukken mos in het bosgedeelte zag ik een kleine halve heksenkring van ongeveer 20 vrijwel witte zwammetjes. Toen ik een vruchtlichaam wat nader bekeek werd ik verrast door een zeer indringende chemische geur die me deed denken aan een ziekenhuis uit vroeger jaren waarvan de lucht doordrenkt was van ontsmettingsmiddelen. Zelfs een uur ná het vastpakken van het zwammetje hing deze lucht nog aan mijn handen. Pas na goed wassen met zeep verdween deze karakteristieke geur.



Beschrijving van de vondst

Sistotrema confluens Pers. ex Fr. 1821.

Syn.: *Hydnum sublamellosum* Bull. Ex St.-Am. 1821, *Hydnotrema confluens* (Pers. ex Fr.) Link 1833, *Irpex confluens* (Pers. ex Fr.) Kummer 1871, *S. membranaceum* Oudemans 1879.

Vruchtlichaam: hoedjes jong wit, bij ouderdom witgelig, fijn viltig, onregelmatig spatel tot tolvormig, soms trechtersvormig, tot 20 mm breed, duidelijk gesteeld en naar de basis taps uitlopend, totale hoogte variabel 20-50 mm., vaak met elkaar vergroeid.

Hymenium: irpicoid, d.w.z. een overgang van stekelvormig (tot 1 mm. lang) naar porieachtig, op steel aflopend, witachtig.

Vlees: wit, week, brokkelig (*Russula*-achtig).

Sporen: kleurloos, elliptisch, breed ellipsoïd tot bijna rond, met een grote oliedruppel, 3-4,5 x 2,4-3,2 μm , Q = 1.2 – 1.7.

Basidia: jong cilindrisch tot breed clavaat, dan +/- urnvormig ca. 13-20 x 5,5-7 μm , 4-6 (8) sporig.

Hyfensysteem: monomitisch, hyalien, dunwandig, 2-5 μm breed, met grote gespen aan de septen.

Geur: onaangenaam, sterk naar ontsmettingsmiddel (ether), gedroogd kruidig.

De soortnaam *confluens* = Latijns voor ‘samenvloeiend, in elkaar overgaand’, heeft betrekking op het feit dat de vruchtlichamen met elkaar vergroeid kunnen zijn.

Verder blijkt uit bovenstaande beschrijving dat de Nederlandse naam ‘Stinktolletje’ goed gekozen is. Uit de literatuur wordt deze geur nogal verschillend geïnterpreteerd: kruidig-zoet (Gerhardt 1997), onaangenaam met een sterke vanillecomponent (Veerkamp e.a. 1994), sterk onaangenaam, kamferachtig (Arnolds 2003), naar chloroform of apotheek (Dähncke 1993). Volgens Maas-Geesteranus (1975) geurloos, ranzig, naar hars ruikend, zoetig tot zeer onaangenaam.

Vindplaatsgegevens en verspreiding

De bovenlaag van het spoorterrein in Spekholzerheide bestaat uit een mengeling van leem, mijnsteenafval en grind. De vruchtlichamen bevonden zich tussen Thujamos (*Thuidium tamariscinum*) onder *Betula verrucosum* (Ruwe berk)

De soort is in Europa zeer zeldzaam en sterk bedreigd en wordt vermeld van loof- en naaldbossen en voornamelijk voorkomend tussen mos op voedselarme, zure zand- en leembodems.

In Nederland was de soort voor 1934 met 17 vindplaatsen niet zeldzaam. De laatste 3 vondsten dateren van 1948, 1951 en 1993 (bij Gieten in Drente).

In de 'Voorlopige Rode Lijst' van 1989 (Arnolds 1989) werd de soort aangeduid als uitgestorven. Door de vondst van 1993 is de classificatie gewijzigd in 'ernstig bedreigd'.

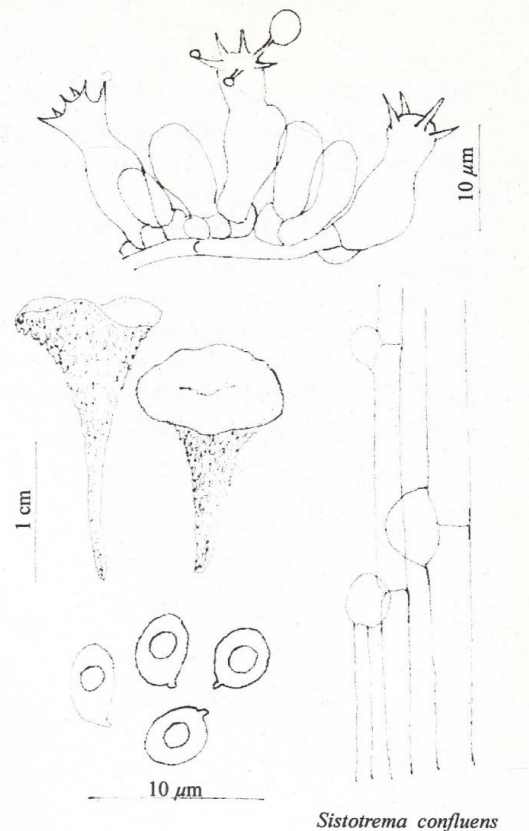
Commentaar

Het geslacht *Sistotrema* bestaat voornamelijk uit korstvormige soorten. Het blijkt verder dat *Sistotrema confluens* ook in resupinate vorm kan voorkomen en dan sterke gelijkenis vertoont met *Sistotrema muscicola* (Mosurnkorstzwam). Het is vreemd, als men sleutelt met Jülich (1984) komt men op grond van de sporenvorm zonder omwegen uit bij *S. muscicola* (sporen subglobuleus tot breed elliptisch). Raadpleegt men Dunger (1994) dan blijkt dat ook de afgebeelde microgegevens van *S. muscicola* tamelijk goed kloppen met deze vondst. Bij Maas-Geesteranus en Jülich worden de breedte van de sporen voor *S. confluens* aangegeven als zijnde 2-2,5 μm , wat niet direct in overeenstemming is met deze vondst. Maar toch is het alleen de laatst genoemde soort die deze opvallende en merkwaardige geur verspreidt. Hieruit moge misschien duidelijk worden dat de vorm van de sporen in deze geen doorslaggevend kenmerk kan zijn en mogelijk afhankelijk is of de basidia 4 of 6(8)-sporig zijn. Men vermoedt dat *S. confluens* en *S. muscicola* zeer nauw verwant zijn. Door de schaarse vondsten is hier echter nog geen duidelijkheid over (Veerkamp e.a. 1994).

Tot slot, de gemeente Kerkrade heeft onlangs besloten dat het spoorwegterrein – nu nog een natuurbuffer tussen de wijken Gracht en Spekholzerheide – in de toekomst wordt gereserveerd voor woningbouw, het zoveelste slachtoffer van de welbekende betoneconomie.

Literatuur

- Arnolds, E. 1989. A preliminary Red Data List of macrofungi in the Netherlands. *Persoonia* 14: 17-125.
 Arnolds, E. & Ommering, G. 1996. Bedreigde



Sistotrema confluens

en kwetsbare Paddestoelen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst 1996.

Arnolds, E., 2003. De Stekelzwammen en Pruikzwammen van Nederland en België. *Coolia* 46 supplement.

Dähncke, R. 1993. 1200 Pilze, AT Verlag, Aarau.

Dunger, I. 1994. Über effuse *Sistotrema*-Arten der Oberlausitz mit Neufunden für Deutschland. *Zeitschr. f. Myk.*, Band 60(1): 131-141.

Gerhardt, E. 1997. Der große BLV Pilzfürher, München.

Jülich, W. 1984. Kleine Kryptogamenflora, Band II. b/1, Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart-New York.

Krieglsteiner, G. J. 2000. Die Großpilze Baden-Württembergs, Band 1, p. 321.

Maas-Geesteranus, R., 1975. Die Terrestrischen Stachelpilze Europas, p. 25.

Veerkamp, M & Sullock Enzlin, R. 1994. *Sistotrema confluens*, teruggevonden of nooit weggeweest. *Coolia* 37: 81-85.

2004, een redelijk paddestoelenjaar rond Venlo

Peter Eenshuistra

Het leek mij wel eens aardig om een samenvatting te geven van de leuke paddestoelen vondsten rond Venlo in 2004. Gedurende het voorjaar en de zomer was het niet extreem warm en viel er geregeld wat regen. Hierdoor bleef de grond redelijk vochtig, waardoor er het gehele jaar wel iets te beleven viel. Pas in augustus werd het warmer en droogde de grond verder uit. De eerste drie weken van september was ik op vakantie in Zweden, waarmee ik een "paddestoelarme" periode rond Venlo heb kunnen vermijden. Met name de maand oktober bracht weer enkele mooie waarnemingen. Begin november waren de wasplaten weer present op de Grootte Heide. Daarna maakten koude nachten een einde aan het paddestoelenseizoen.

Midden april vertelde een collega op mijn werk, Jan Beckers, dat hij de Voorjaarskluifzwam (*Gyromitra esculenta*) had gevonden in het natuurgebied Koelbroek, even ten westen van Venlo. Hij liet mij enige fraaie digitale foto's zien. De foto's lieten geen ruimte voor twijfel. Op het hoogtepunt stonden er volgens hem wel veertig exemplaren in een wegberm. Toen ik zelf tien dagen later ging kijken was er helaas weinig meer van over.



Bij het natuurgebied de Romeinenweerd langs de westoever van de Maas ten zuiden van Hout-Blerick vond Sjaak Gubbels de Kapjesmorielje (*Morchella semilibera*). Ook hier stonden enige exemplaren in een wegberm. Aanvankelijk leek de hoed vast te zitten aan de steel, maar bij het drogen bleek al snel dat de hoed volledig los stond van de steel. Ik heb een gedroogd exemplaar in mijn verzameling opgenomen.

Bij de eerste excursie van onze plantenstudiegroep in Venlo op **1 mei** vond ik op een grote stronk hout langs de oostoever van de Maas een grote bruine bekerzwam. Determinatie leverde de Grote Houtbekerzwam (*Peziza varia*) op.

Twee weken later vond ik in het natuurgebied het Zwartewater (ten noorden van Venlo) de Moerasleemhoed (*Agrocybe paludosa*). Deze paddestoel stond vrij talrijk rond het ven in grazige moerasvegetaties.

De rest van het vochtige voorjaar en de drie zomermaanden leverden wel veel maar weinig zeldzame soorten op. Vermeldenswaard zijn nog wel de eerste twee Porfieramanieten (*Amanita porphyria*) en de Modderzwavelkop (*Psilocybe subericea*) in het Vreewater op **10 juli** en de Bittere boleet (*Tylopilus felleus*), de Gele ringboleet (*Suillus grevillei*) en de Zwartvoetkrulzoom (*Paxillus atrotomentosus*) in het Zwartewater op **16 juli**. De Zwartvoetkrulzoom komt al enige jaren trouw terug op dezelfde plaats aan het einde van de zomer.

Op **26 september** was het de beurt van de Kostgangerboleet (*Boletus parasiticus*) langs mijn twee telpaadjes in het Zwarte water. De soort was in "gemiddeld" aantal vertegenwoordigd.

2 Oktober was de Grootte Heide bij Venlo doelwit van mijn speurtocht. De Vezelige wasplaat (*Hygrocybe intermedia*) blijkt plaatstrouw ieder jaar terug te komen. Het Papegaaizwammetje (*Hygrocybe psittacina*) blijkt in 2004 ook buiten het zweefvliegveld voor te komen.

3 oktober heb ik mijn percelen in het Vreewater geteld. Hoewel het pad door het terrein steeds verder onder grote pollen Pijpenstrootje verdwijnt bleek de Roze spijkerzwam (*Gomphidius roseus*) nog steeds voor te komen bij de Koeienboleet (*Suillus bovinus*). De Holsteelboleet (*Boletinus cavipes*) blijkt zich bij één Lariks langs het pad te handhaven. Het aantal vruchtlichamen leverde zelfs een record op.

De koperrode spijkerzwam (*Chroogomphus rutilus*) kende ik van slechts één groeiplaats op de Grootte Heide bij een vliegden. Ieder jaar tel ik de vruchtlichamen. **8 oktober** vond ik in hetzelfde kilometerhok twee nieuwe groeiplaatsen, ook bij vliegden. De groeiplaatsen liggen tussen 200 en 300 m uit elkaar. Nieuw voor de Grootte Heide is de Grijsgroene melkzwam (*Lactarius blennius*). Deze soort profiteert van de aanplant van Beuk.

10 oktober leidde ik een paddestoelen excursie voor belangstellenden in het Zwartewater. Bij het voorlopen ontdekte ik een paar fraaie exemplaren van het Varkensoor (*Otidea ononica*). Nadere beschouwing van de groeiplaats, een berm van een fraai laantje met lemige bodem, leerde dat het nog veel leuker was. Er groeiden enkele tientallen exemplaren van de Kleine trompetzwam (*Pseudocraterellus undulatus*) rond de Varkensoren. In dezelfde berm kwam (na jaren afwezigheid?) ook de Zeepzwam (*Tricholoma saponaceum*) weer voor. Ook een vorm met een sterk zwart gespikkelde steel (*var. squamosum?*) groeit hier. Is dit echt een zelfstandige vorm? Alle overgangsvormen tussen kaal en sterk gespikkeld lijken hier voor te komen. Nieuw voor mij was de naar abrikozen ruikende Abrikozenrussula (*Russula risigallina*) bij Beuk. De excursiegangers vonden met name de grote aantallen van de Gele ringboleet indrukwekkend. Enkele exemplaren van de Grote sponszwam (*Sparassis crispa*) vielen ook goed bij de excursiegangers.



In het Zwartewater heb ik dit jaar negen soorten Gordijnzwam op naam kunnen brengen. Nieuw voor mij in dit gebied was de Koperrode gordijnzwam (*Cortinarius uliginosus*). Er stond op een vochtig plekje een fraai groepje te pronken. Het overgrote deel van de Gordijnzwammen behoort echter tot de kleine bruine hygrofane soorten uit de *Telamonia* groep.

22 oktober heb ik mijn perceeltje met Grove dennen in het Zwartewater geteld. Meest opvallend was het enorme aantal (143) exemplaren van de Pagemantel (*Cortinarius semisanguineus*). In tegenstelling tot voorgaande jaren kwam de soort nu in het gehele perceel voor. In 2001 en 2002 kwamen maximaal 28 Pagemantels op één plaats in het perceel voor. In 2003 was de soort zelfs geheel afwezig.

29 oktober bezocht ik de Grootte Heide. De geurende wasplaat (*Hygrocybe russocoriacea*) bleek zich ook buiten het zweefvliegveld te hebben gevestigd. Er bleek ook een zwarte aardtong tussen het Muizenootje te staan. Met hulp van Piet Kelderman werd de identiteit van de aardtong vastgesteld. De Kleverige aardtong (*Geoglossum glutinosum*) had ik nog nooit eerder gevonden. Ook de Leemknotszwam (*Clavaria krieglsteineri*) heeft Piet voor mij ontsluit.

Op **6 november** wees Hans van den Hoef (Plantenstudiegroep Venlo) mij op een nieuwe groeiplaats van de Gekraagde aardster (*Geastrum triplex*) in het Zwartewater. Er stonden minstens 40 sterren. Dezelfde dag vond ik een wat "typisch medisch" ruikende bruine Gordijnzwam bij Berk. Na bestudering van de sporen en raadpleging van o.a. boeken van Moser en Brandrud bleek het om de Jodoformgordijnzwam (*Cortinarius obtusus*) te gaan. Dezelfde dag liet Hans mij ook enkele fraaie exemplaren van de Rimpelende koraalzwam (*Clavulina rugosa*) zien. Op een oude stobbe van Spar vonden we nog een Goudvinkzwam (*Pholiota astralagina*).

Een dag later heb ik mijn vader de Gekraagde aardsterren laten zien. In hetzelfde Zwartewater vonden we aan de rand van een stuifduin bij Grove den de Narcisamaniet (*Amanita gemmata*), er stonden er wel 10. Op dezelfde plaats lag open en bloot in het zand een Okerkleurige vezeltruffel (*Rhizopogon luteolus*). Op een oude dode stam van Grove den groeide de Geelbruine plaatjeshoutzwam (*Gloeophyllum seiparium*).

Op **12 november** nogmaals het zweefvliegveld op de Grootte Heide in zijn geheel afgezocht. Het aantal van de Weidewasplaat (*Hygrocybe pratensis*) bedroeg ca 40. Dit aantal werd ruimschoots overtroffen door de al eerder genoemde Geurende wasplaat. Bij ruim 1000 ben ik maar opgehouden met tellen. De Gele knotszwam (*Clavulinopsis helveola*) en de Sikkelkoraalzwam (*Clavulinopsis corniculata*) werden ook in 2004 op het vliegveld gevonden.

Foto's Jan Beckers, 1: *Gyromitra esculenta*, 2: *Pseudocraterellus undulatus*.

Kort verslag van de weekendjes in de Eifel, 2004.

Piet Kelderman.

Berlingen (17-20 september) Na aankomst en een warm onthaal bij Hanna waren wij toch erg nieuwsgierig hoe het met de fungi gesteld was. Zeker na de teleurstelling van het voorafgaande droge jaar. Direct na aankomst en lunch doken we direct het naast de deur gelegen en al vaker bezochte beekdal in. Na eerst wat algemeen spul werd direct al de toch niet algemene *Scutellinia trechispora* verzameld. In dit overwegend kalkrijke dal met gemengd bos, domineerd toch de Beuk (*Fagus sylvatica*), hieronder natuurlijk fraaie vruchtlichamen van *Clavariadelphus pistillaris* en plaatselijk soms zeer talrijk *Hygrophorus discoxanthus* en, ook steeds de volgende dagen, hier en daar verspreid *Mycena pelianthina* en op een plekje de wel zeer fraaie *Cortinarius salor*. Vooral onder naalddhout konden wij ons vergapen aan mooie groepjes gordijnzwammen die natuurlijk digitaal of anders vastgelegd werden, o.a. *C. atrovirens*, *C. variegator* etc. Opvallend, op gedumpt tuinafval, een mooi groepje *Mutinus ravenelli*. Een 7-tal parasolzwammen haalden de lijst waaronder *Lepiota cortinarius*, *L. subgracilis* en *L. ventriosopora*. Na goed anderhalf uur vonden we het voor de eerste dag welletjes. Het was duidelijk dat, ondanks dat het zeker nog niet optimaal was, het aanbod ruim voldoende was en er heel veel te genieten viel.

Dag 2 werd het dal nabij Müllenborn bezocht, ons ook al bekend van een eerder bezoek. Het deels kalkrijke dal wordt ook gekenmerkt door zure bodems, ze leverden veel soorten op waaronder *Cortinarius malachius*, *Inocybe calospora*, *Limacella guttata*. Onder Den (*Pinus*) zeer talrijk *Suillus variegatus*. Tamelijk veel russula's zoals *R. integra*, *R. queletii* en *R. mustelina*. Ron Bronckers vond en sleutelde vorig jaar van deze locatie *Peziza badiofuscoides* uit, leuk dat deze soort exact op dezelfde plaats terug gevonden werd. Tegen de avond kwam Bernd Oertel nog bij ons binnen waaien en liet ons materiaal zien van elders uit de Eifel waar hij een excursie geleid had. Hij dinceerde achteraf nog gezellig met ons en reed weer dat hele eind naar huis (Alfter) met de belofte dat hij in de vroege morgen weer voor de deur zou staan, je moet het er maar voor over hebben!

Dag 3. Vandaag zou Bernd ons op sleeptouw nemen naar waardevolle plekken iets ten oosten van Gerolstein. Dat hebben we geweten, zijn enthousiasme om ons zo veel mogelijk te laten zien had tot resultaat dat er een behoorlijke aanslag op onze fysieke gesteldheid plaats vond, zeker bij de wat oudere deelnemers. Maar wat we zagen was dan ook te veel om op te noemen. Het jeneverbesstruweel wat eerst bezocht werd leverde buiten enkele wasplaatjes de mooie vondst van *Microglossum olivaceus* op, een vondst die Bernd met behulp van zijn harkje tussen het hoge gras uitpeuterde. Bijzonder ook hier de vondst van de toch wel zeldzame en minder bekende *Inocybe terrigena*, dit in de nabijheid van *Pinus silvestris*, ook hier een grote groep *Tricholoma fracticum*. Even verder, onder *Fagus*, grote heksenkringen van de fraaie koraalzwam *Ramaria flavescens* en een nog nieuw te beschrijven *Cortinarius* soort! Dit laatste genus was trouwens in dit gemengd bos goed vertegenwoordigd met o.a. *C. calochrous*, *C. glaucopus*, *C. pseudosulphureus* en in een veen gebied *C. huronensis*. Groepjes met *Hygrophorus agathosmus* en een zeer grote groep *Albatrellus cristatus* en *Lactarius azonites* vervolmaakte het geheel. Wij zijn Bernd veel dank verschuldigd voor het al dit moois.

Dag 4. Na de voorafgaande 'zwarte' dag en een stevig ontbijt was er bij de meeste deelnemers niet zo veel puf meer over. Het weer was ook 'om', er stond een gure koude wind en er dreigde regen. Een kort bezoek aan het beukenbos achter onze korte huisvesting leverde wel nog een honderdtal soorten op

met o.a. een fraai groepje *Lentinellus cochleatus*, een paar groepjes *Russula foetens* en fraai tamelijk veel *Russula solaris*. Dik tevreden togen we voor het donker weer huiswaarts zeker na dit weer prettige verblijf in huize 'Hanna'.

Kopp (1-4 oktober) tijdens een kort oriënterend tochtje een jaar eerder werd dit gebied reeds als een uitermate geschikt excursiegebied ontdekt. In het piepkleine dorpje vonden we nu zelfs onderdak. Het onderkomen bij Rosa en Hubert Meyer en zeker de ligging en het uitzicht, was uit de kunst en viel bij een ieder in de smaak.

We waren al vroeg ter plekke, te vroeg eigenlijk, aangezien de appartementen nog niet vrij waren. Onze gastheer bood ons een korte route ter kennismaking aan met de verzekering dat we voldoende te zien zouden krijgen. Die zekerheid kregen we al na een goede honderd meter waar we, in een kort grazig gazon van een weekendbungalow, honderden vruchtlichaampjes van de zeer zeldzame *Spathularia flavida* ontdekte, dit temidden van talrijke *Suillus grevillei* en nog ander spul. Er werd heel wat tijd verspild met het nemen van foto's er van. Opvallend hier onder naalddhout het veel voorkomen van *Hydnum rufescens*. Martin hield het amper bij met het noteren van al wat we vonden. Erg leuk hier de vondst van *Steccherinum oreophilum*, opvallend het veel voorkomen van *Lepiota ventriosopora*, wel met blekere gelige tinten zoals bij ons bekend. Later tijdens het uitpakken van de auto's trad er een merkwaardig fenomeen aan de dag, namelijk de centrale vergrendeling op afstand bleek eerst bij Henk de Vries later bij nog twee andere wagens niet te werken, dit zorgde nogal voor wat probleempjes en hilariteit.

Dag 2. Nu op naar het voor ons al bekende gebied, een diep beekdal met gemengd bos. In eerste instantie, hoe is het mogelijk, werd de tas met onze zameldoosjes vergeten, Marrion offerde zich op en liep het hele eind weer terug. De buit die dag was indrukwekkend met o.a. vondsten van *Agaricus purpurellus*, *Boletus depilatus*, *B. impolitus*, *Coprinus picaceus*, *Cortinarius caninus* en op diverse plaatsen *Cortinarius purpuraceus*, maar ook *Lactarius picinus*, *Russula mustelina* en zeer fraai *Strobilomyces strobilaceus*, etc. etc.

Dag 3. Nu naar het bovendeel van het dal waar we de eerste dag het onderste deel van bezochten. Wederom had Martin het moeilijk het grote aanbod verantwoord in zijn notieboekje te krijgen. Daar een deel kalkrijk was ontbrak hier niet *Amanita strobiliformis*, zeer talrijk *Inocybe cervicolor*, veel gordijnzwammen waaronder natuurlijk *Cortinarius variegator* en een mooie groep *C. sanguineus*. Zeker voor ons bijzonder *Lactarius ligniotus* en misschien wel de vondst van de dag *Omphalina grossula*.

Dag 4 moesten enkelen al vroeg naar huis wegens andere verplichtingen. De rest dook op de terugweg, om af te kijken, nog het Blankenheimerwald in dat er ogenschijnlijk droog bij lag. Maar fraai, op twee plaatsen *Cortinarius violaceus*, verder *Cortinarius bulliardii* en *C. orellanoides* zette de puntjes op de i. Verder op de terugweg werd nog ergens flink gebunkerd wat resulteerde in een noodstop van Jan Delsing. Hij dook met een dikke keukenrol het bos in voor een sanitaire stop, deze bevalling ligt waarschijnlijk nog ergens te roken in de Ardennen, hij kwam wel weer terug met handenvol paddestoelen waaronder de Bloedrode gordijnzwam!

Al met al mogen we weer terugblikken op vruchtbare en prettige weekendjes waarbij veel dank uitgaat naar Martin Ziverstand die al de vondstgegevens verwerkte en zorgde dat eenieder, via de lijsten, nog lang heeft kunnen nagenieten van al het moois dat we beleefd en gezien hebben.